

ASSOC. PROF. DR. ADEM YILMAZ

SUZAN AVANOĞLU

Посібник

"Rise Up: стратегії розвитку кар'єри для жінок-мігранток" для дорослих жінок - вимушених мігранток з України
ТУРЕЧЧИНА

**Co-funded by
the European Union**

**Women's Initiative
for New Growth and Skills
Empowering Migrant Careers**

Project 2024-1-DE02-KA220-ADU-000247718

Consortium WINGS

**PRAGUECITY
UNIVERSITY**

ISBN 978-83-977672-5-6

DISCLAIMER

Фінансується Європейським Союзом. Погляди та думки, висловлені тут, належать виключно автор(ам) і не обов'язково відображають позицію Європейського Союзу чи Виконавчого агентства з питань освіти і культури (EACEA). Європейський Союз та EACEA не несуть відповідальності за цей зміст.

Автори

© October 2025 –Akademi Kültür ve Eğitim Derneği (AKED)

Ця публікація була здійснена за фінансової підтримки Європейської Комісії в межах проєкту Erasmus+ "WINGS: Women's Initiative for New Growth and Skills – Empowering Migrant Careers", номер проєкту 2024-1-DE02-KA220-ADU-000247718.

Attribution, share in the same condition

(CC BY-SA) : You are free to Share- copy and redistribute the material in any medium or format and Adapt – remix, transform, and build upon the material for any purpose, even commercially. The licensor cannot revoke these freedoms as long as you follow the license terms under the following terms:

Attribution – you must give appropriate credit, provide a link to the license, and indicate if changes were made. You may do so in any reasonable manner, but not in any way that suggest the licensor endorses you or your use

ShareAlike- If you remix, transform or build upon the material, you must distribute your contribution under the same license as the original

No additional restrictions – you may not apply legal terms.

Зміст

1. ВСТУП	5
1.1. <i>Проект WINGS та важливість підтримки жінок – вимушених мігранток</i>	5
1.2. <i>Мета посібника</i>	8
2. ТЕНДЕНЦІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ НА РИНКУ ПРАЦІ	9
2.1. <i>Розуміння ринку праці в Туреччині</i>	9
2.2. <i>Перспективні галузі та можливості працевлаштування для жінок-вимушених мігранток</i>	12
3. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ВИМОГИ ДО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ	16
3.1. <i>Правові засади працевлаштування</i>	16
3.2. <i>Трудові права та законодавство про зайнятість</i>	19
4. МЕРЕЖІ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДТРИМКИ	23
4.1. <i>Місцеві та міжнародні організації підтримки</i>	23
4.2. <i>Послуги та програми, що пропонують організації підтримки</i>	26
5. ПРОЦЕС ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ	29
5.1. <i>Складання ефективного резюме та мотиваційного листа</i>	29
5.2. <i>Підготовка до співбесіди</i>	31
5.3. <i>Онлайн-портали і платформи для пошуку роботи</i>	33
6. ОСВІТА ДЛЯ ДОРΟΣЛИХ ЖІНОК-ВИМУШЕНИХ МІГРАНТОК	36
6.1. <i>Можливості та програми формальної освіти</i>	36
6.2. <i>Неформальна освіта та навчання впродовж життя</i>	38
6.3. <i>Визнання попереднього навчання та кваліфікації</i>	40
7. ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА САМОЗАЙНЯТІСТЬ	43
7.1. <i>Оцінка підприємницького потенціалу</i>	43
7.2. <i>Ресурси та підтримка для започаткування бізнесу</i>	45
8. ВИСНОВОК	48

1. ВСТУП

1.1. Проєкт WINGS та важливість підтримки жінок – вимушених мігранток

Міграція не є новим явищем у сучасному світі, але війна в Україні, розпочата Росією у 2022 році, перетворила її на безпрецедентний глобальний виклик. За даними Порталу оперативних даних про біженців ООН (УВКБ ООН), у 2024 році понад 9,855 мільйона українців були змушені покинути свої домівки та стати мігрантами через війну. Серед цих осіб 3,555 мільйона були переміщені всередині України¹, тоді як 6,3 мільйона шукають притулку за кордоном, у тому числі 5,9 мільйона - в Європі.²

Яскравою характеристикою цієї вимушеної міграції є те, що **80% переміщених осіб - це жінки з дітьми.** Після прибуття до приймаючих країн ці жінки стикаються з численними проблемами, включаючи мовний бар'єр, труднощі з працевлаштуванням, соціальну ізоляцію, правові та адміністративні перепони, обмежений доступ до освіти та професійної підготовки. Багато з цих жінок, які доглядають за дітьми і є годувальниками, втратили попередню роботу і пережили різке зниження свого соціального та економічного статусу, що ще більше ускладнює їхні зусилля, спрямовані на перебудову свого життя.

Проєкт K2 програми ERASMUS+ під назвою **"WINGS: Жіноча ініціатива для нового зростання та навичок - розширення можливостей кар'єри мігрантів"**, номер проєкту 2024-1-DE02-KA220-ADU-000247718, період реалізації 2024-2026 рр. (WINGS) був задуманий у відповідь на ці нагальні виклики. Його місія полягає в розширенні можливостей жінок, які зазнали вимушеного переселення у зв'язку з конфліктом в Україні, шляхом надання їм інструментів, ресурсів і підтримки, необхідних для відновлення їхньої кар'єри в приймаючих країнах. Озброюючи цих жінок новими навичками та сприяючи фінансовій незалежності, проєкт прагне пом'якшити соціально-психологічні наслідки переміщення та безробіття.

Проєкт WINGS реалізує цю місію за допомогою багатогранного підходу:

- **Розвиток ресурсів.** Посібник Rise Up: стратегії розвитку кар'єри для жінок-мігранток" містить доступні, практичні поради, адаптовані до унікальних викликів, з якими стикаються жінки-вимушені мігрантки, орієнтуючись на ринку праці приймаючих країн.
- **Комплексна програма інтеграційного навчання (CILP).** Ця програма створена для розвитку навичок, що допомагають ефективно інтегруватися у нове робоче середовище.
- **Нетворкінг та співпраця.** Обговорення у різних країнах перебування створюють простір для обміну досвідом, пошуку рішень і менторської підтримки жінок-мігранток.

Проєкт WINGS має вирішальне значення не лише через безпосередню підтримку, яку він надає жінкам-вимушеним мігрантам, але й через його довгостроковий вплив на їхню інтеграцію та успіх. Надаючи цим жінкам можливість подолати професійну

¹ Портал оперативних даних ООН про біженців. (2024). URL: <https://data.unhcr.org/en/country/ukr>

² РЕГІОНАЛЬНИЙ ПЛАН РЕАГУВАННЯ НА СИТУАЦІЮ З БІЖЕНЦЯМИ В УКРАЇНІ (2024). УВКБ ООН. Женева, Швейцарія, січень 2024 року. URL: <https://data.unhcr.org/en/documents/details/105903>

ізоляцію та впевнено розпочати кар'єру, проект сприяє зміцненню соціальної згуртованості та інклюзивному економічному зростанню в приймаючих громадах.

Цілі проєкту WINGS:

- підвищити обізнаність суспільства щодо викликів, з якими стикаються жінки-вимушені мігрантки, та сприяти формуванню розуміння й емпатії в приймаючих громадах;
- надати жінкам-вимушеним мігранткам можливості для досягнення фінансової незалежності та самозабезпечення;
- створити мережу підтримки та взаємозв'язків між жінками-вимушеними мігрантками та фахівцями, що відкриє нові можливості для співпраці й наставництва;
- розробити комплексний і доступний електронний посібник, який висвітлює особливості ринку праці та працевлаштування у країнах перебування, включаючи добірку актуальних можливостей для професійного розвитку;
- надати інформацію про послуги підтримки та програми для дорослих жінок-вимушених мігранток з України в країнах їх перебування, що допоможе їм подолати професійну ізоляцію й з упевненістю відновити кар'єру;
- об'єднати зацікавлені сторони – мігранток, представників місцевої влади, організацій підтримки та інших учасників – для обговорення викликів і пошуку рішень, пов'язаних із професійною інтеграцією та перезапуском кар'єри жінок.

У проєкті WINGS беруть участь партнерські організації з країн, які приймають велику кількість українських біженців: Чехія (400 000 вимушених переселенців), Польща (1 100 000 вимушених переселенців), Німеччина (1 190 255 вимушених переселенців)³, Туреччина (46 000 вимушених переселенців)⁴. В Україні налічується 3,555 мільйона внутрішньо переміщених осіб⁵. Серед організацій-партнерів WINGS

HOCHSCHULE WISMAR, (HSW, заклад вищої освіти, Німеччина) – німецький університет із понад столітньою історією академічної досконалості в галузях інженерії, технологій, бізнесу та дизайну. Наразі в університеті навчається близько 8 900 студентів. HSW є лідером у сфері електронного навчання та міжнародної співпраці. Його експертиза в рамках програм Erasmus+, інтеграції мігрантів і розвитку підприємництва сприяє впровадженню інновацій та надає людям можливість досягати успіху в освіті, кар'єрі та наукових дослідженнях.

www.hs-wismar.de

³ Україна: Понад 6 мільйонів біженців розкидані по всій Європі (2024). Регіональний інформаційний центр ООН для Західної Європи. URL: <https://unric.org/en/ukraine-over-6-million-refugees-spread-across-europe/>

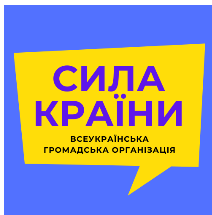
⁴ Суде Агундогду, Коллін Тріссел (2024) Зростання української та російської громад Туреччини. URL: <https://www.washingtoninstitute.org/policy-analysis/turkeys-growing-ukrainian-and-russian-communities>

⁵ Портал оперативних даних про біженців ООН. (2024). URL: <https://data.unhcr.org/en/country/ukr/>

Fundacja Marki Polskiej im. prof. Witolda Kieżuna (FMP, благодійна організація, Польща) активно сприяє розвитку навичок, інклюзії та сталому розвитку. Організація підтримує розвиток громадянського суспільства, просуває цінності Європейського Союзу та реагує на соціальні виклики, такі як безробіття та соціальне виключення, з особливим акцентом на підтримку мігрантів. Завдяки досвіду реалізації проєктів Erasmus+, освітніх ініціатив та програм інтеграції на ринку праці, FMP розвиває співпрацю й надає можливості особистісного та професійного зростання, зокрема для біженців з України, через освіту впродовж усього життя та впровадження інноваційних рішень.

www.fmarkipolskiej.pl

СИЛА КРАЇНИ (ВГО СК, громадська організація, Україна), заснована у 2011 році, присвячена підтримці інклюзії, захисту соціально-економічних прав і допомозі вразливим групам населення, зокрема мігрантам та людям з інвалідністю. Завдяки досвіду у сфері правової допомоги, освіти та адаптації до ринку праці, ГО СК реалізувала низку впливових проєктів, спрямованих на утвердження рівності, розширення прав і можливостей жінок та сприяння професійному розвитку внутрішньо переміщених осіб в Україні та Європі.

www.syla-krayini.com.ua

Prague City Vysoka Skola s.r.o. (PCU, заклад вищої освіти, Чехія), заснований у 2004 році, пропонує освіту англійською мовою з британською акредитацією за різними напрямками, приділяючи особливу увагу сталому розвитку, інклюзії та інноваціям. Завдяки потужним міжнародним партнерствам, PCU підтримує переміщених українських студентів, надає стипендії та сприяє їх інтеграції через дослідницькі проєкти, соціальні програми та тренінги, чутливі до травматичного досвіду. Висока експертиза у сфері освіти, бізнесу та медіа робить PCU цінним партнером у реалізації ініціатив, спрямованих на соціальну та економічну інклюзію.

www.praguecityuniversity.cz

Akademi Kultur ve Egitim Dernegi (AKED, громадська організація, Туреччина), заснована у 2013 році в місті Кастамону, активно сприяє розвитку освіти, культури та спорту через реалізацію локальних та міжнародних проєктів. Завдяки досвіду в ініціативах Erasmus+ та соціально-відповідальних кампаніях, AKED підтримує молодь, просуває інклюзію та розвиток професійних навичок. Її міждисциплінарна команда має високий рівень компетентності у сфері координації проєктів, пропонує інноваційні рішення для суспільних викликів і створює партнерства як на національному, так і на міжнародному рівнях.

www.aked.org

Проект WINGS є потужною відповіддю на виклики, з якими стикаються жінки, вимушені мігрувати через війну в Україні. Завдяки наданню ресурсів для розвитку кар'єри, можливостей для набуття нових навичок і сприянню співпраці між ключовими учасниками процесу, проєкт надає цим жінкам інструменти для відновлення життя, досягнення фінансової незалежності та успішної інтеграції у громади країн перебування.

Завдяки комплексному підходу та міжнародному партнерству, WINGS не лише задовольняє нагальні потреби жінок-вимушених мігранток, але й робить внесок у довгострокову соціальну згуртованість і інклюзивне економічне зростання по всій Європі й за її межами.

Одним із ключових інструментів досягнення цілей проєкту WINGS є посібник “Rise Up: стратегії розвитку кар’єри для жінок-мігранток”.

1.2. Мета посібника

Посібник “Rise Up: стратегії розвитку кар’єри для жінок-мігранток” створений з наміром стати підтримкою, джерелом натхнення і практичним ресурсом для дорослих жінок, вимушених мігрувати з України. Визнаючи величезні виклики, з якими стикаються ці жінки, перебудовуючи своє життя в приймаючих країнах, цей посібник пропонує дорожню карту, яка допоможе їм орієнтуватися в нових і часто складних умовах з упевненістю, ясністю та оптимізмом.

Його мета – бути не лише всеосяжним практичним посібником, а й джерелом натхнення, що надає жінкам необхідні інструменти та знання для подолання таких бар’єрів, як мовні труднощі, правова невизначеність, культурні відмінності та перерви в професійній діяльності. Посібник також покликаний зміцнити відчуття власної спроможності, допомогти жінкам побачити нові можливості та зробити реальні кроки до безпечного, стабільного й повноцінного майбутнього.

Створений на основі досвіду та колективної роботи в межах проєкту WINGS, цей посібник логічно структурований навколо ключових сфер, що є визначальними для професійного розвитку та особистісного зростання жінок у Німеччині. **Посібник “Rise Up” охоплює такі ключові теми:**

- **Розуміння ринку праці в Туреччині.** Огляд актуальних тенденцій, доступних галузей та професій, затребуваних у Туреччині.
- **Правові аспекти працевлаштування.** Зрозуміла інформація щодо трудових прав, порядку оформлення документів, умов офіційного працевлаштування.
- **Підтримка та можливості.** Добірка програм, проєктів, громадських ініціатив та сервісів, що сприяють кар’єрному розвитку, самозайнятості, менторській підтримці та соціальній адаптації.
- **Пошук роботи.** Практичні поради щодо складання резюме, підготовки до співбесіди, ефективного використання онлайн-платформ для пошуку вакансій.
- **Освітні можливості.** Інформація про безкоштовні курси, перекваліфікацію, визнання попередніх здобутків і навчання протягом життя.
- **Підприємництво.** Поради для тих, хто прагне розпочати власну справу: з чого почати, як оцінити ідею, знайти підтримку та залучити фінансування.

Посібник написано у зрозумілому, дружньому стилі, що дозволяє легко знайти відповіді на нагальні питання й адаптувати поради до конкретної ситуації. Кожна розділ посібника є окремим кроком на шляху до відновлення професійної реалізації.

Окрім практичного наповнення, **посібник “Rise Up” покликаний створити відчуття спільності та підтримки серед жінок-мігранток з України у Туреччині.** У ньому – не лише інструкції, а й мотивація повірити в себе, вийти з кризи сильнішою та побудувати гідне й стійке майбутнє на новому місці!

2. ТЕНДЕНЦІЇ ТА МОЖЛИВОСТІ НА РИНКУ ПРАЦІ

2.1. Розуміння ринку праці в Туреччині

Туреччина, яка розташована на перетині Європи та Азії, має динамічний та еволюційний ринок праці, що зазнає впливу економічного зростання, демографічних змін та міграційних потоків. Протягом останнього десятиліття Туреччина зазнала значних структурних змін в економіці, що позначилося на тенденціях зайнятості, участі в робочій силі та умовах ринку праці. У цьому розділі подано детальний огляд ринку праці Туреччини, включаючи ключові економічні тенденції, структуру зайнятості, виклики та можливості, з особливим акцентом на жінок, які вимушено покинули Україну.

Економічний огляд і тенденції на ринку праці Туреччини

Економічне зростання та структурні зміни

Економіка Туреччини продемонструвала стійкість у останні роки, незважаючи на зовнішні потрясіння, такі як пандемія COVID-19, геополітична напруженість і коливання на світових ринках. Згідно з даними Турецького статистичного інституту (TÜİK)⁶, темп зростання ВВП Туреччини у 2023 році становив 4,2%, з прогнозованим помірним зростанням у 2024 і 2025 роках. Економіка значною мірою залежить від виробництва, сфери послуг, туризму, будівництва та сільського господарства. Цифрова трансформація прискорює розвиток секторів електронної комерції, технологій і логістики. Проблемою залишається інфляція, яка досягла 47,8% на початку 2024⁷ року. Такий рівень інфляції впливає на заробітну плату, вартість життя та стабільність зайнятості, особливо для вразливих груп, включаючи мігрантів і жінок.

Еволюція ринку праці та участь у робочій силі

Ринок праці Туреччини зазнав суттєвих трансформацій через зростання урбанізації та індустріалізації. Основні статистичні дані про робочу силу (TÜİK, 2024):

- Загальний рівень участі в робочій силі: 53,4%
- Чоловіки: 72,3%
- Жінки: 36,9%
- Рівень безробіття: 10,5% (молодь – 19,3%)
- Рівень формальної зайнятості: 65,7% (неформальна зайнятість усе ще поширена в сільському господарстві та домашній роботі)

Попри деякі покращення, участь жінок у ринку праці залишається значно нижчою, ніж у чоловіків. Культурні бар'єри, відповідальність за догляд за дітьми та обмежений доступ до професійних мереж продовжують заважати жінкам повною мірою інтегруватися у робочу силу.

Ключові сектори зайнятості та потенціал створення робочих місць Сектори, що розвиваються:

⁶ Turkish Statistical Institute (TÜİK). (2024). *Labor Force Statistics 2023–2024*. Ankara: TÜİK Reports.

<https://www.tuik.gov.tr>

⁷ Central Bank of Türkiye. (2024). *Annual Economic Report 2024*. Ankara: Central Bank Publications.

<https://www.tcmb.gov.tr>

У найближчі роки у Туреччині очікується зростання зайнятості у таких галузях: ⁸

а. Сфера послуг і туризму

Туризм забезпечує близько 12% ВВП і охоплює значну частину робочої сили, зокрема в готельно-ресторанному бізнесі, роздрібній торгівлі та сфері розваг. Українські мігрантки, багато з яких володіють російською, англійською та українською мовами, особливо підходять для роботи в готелях, туристичних агентствах, ресторанах і службах підтримки клієнтів.

б. Виробництво та текстильна промисловість

Туреччина є провідним експортером текстилю, автомобільних запчастин і електроніки. Текстильна галузь охоплює 40% усієї зайнятості у виробництві та пропонує стартові посади для мігранток. Однак залишаються проблеми з умовами праці та гендерним розривом у зарплаті.

в. Сільське господарство та сезонні роботи

У сільському господарстві зайнято 17% турецької робочої сили, особливо на півдні та в центрі країни. Мігрантки часто працюють у сезонних роботах, теплицях і на упаковці продукції, здебільшого у неформальному секторі, без соціального захисту.

г. Інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ)

Туреччина активно інвестує у цифровізацію та штучний інтелект. Професіонали у сфері ІТ та розробки програмного забезпечення мають попит. Мігрантки з досвідом у STEM можуть працювати дистанційно або на фрилансі на глобальному цифровому ринку.

д. Сфера охорони здоров'я та догляду

Зі старінням населення зростає попит на догляд за літніми людьми вдома, а також на послуги медсестер. Це відкриває можливості для українок з медичною освітою. Проте залишається проблемою визнання дипломів та ліцензування.

Виклики та бар'єри для інтеграції жінок-мігранток на ринок праці

Попри наявність робочих місць, існує низка бар'єрів, які заважають повній участі жінок-мігранток у ринку праці:

Юридичні та адміністративні виклики

- **Обмеження щодо дозволів на роботу.** Багато жінок-мігранток стикаються з бюрократичними труднощами при отриманні дозволів на працевлаштування.
- **Обмежений доступ до професійної підготовки.** Мовні бар'єри та правова невизначеність не дозволяють мігранткам брати участь у програмах підвищення кваліфікації.

Неформальне працевлаштування та ризики експлуатації

- **Високий рівень неформальної зайнятості (приблизно 32% усіх робочих місць).**⁹

⁸ Ministry of Labor and Social Security. (2024). Minimum Wage and Employment Statistics in Türkiye. Ankara: Ministry of Labor Reports. <https://www.csgb.gov.tr>

⁹ ILO (International Labour Organization). (2024). *Labour Market Trends and Informal Employment in Türkiye 2023–2024*. Geneva: ILO Publications. <https://www.ilo.org/global/publications>

- Жінки-мігрантки, особливо ті, хто працює в домашньому господарстві, текстильній промисловості та сільському господарстві, часто отримують низьку заробітну плату, працюють понаднормово та не мають жодних гарантій зайнятості.

Мовні та культурні бар'єри

- **Обмежене володіння турецькою мовою** зменшує можливості для працевлаштування.
- **Дискримінація та соціальна ізоляція** ускладнюють доступ жінок-мігранток до кваліфікованих посад.

Рівень заробітної плати, типи зайнятості та умови праці

Структура заробітної плати

Мінімальна заробітна плата в Туреччині (2024 рік) становить 17 002 турецькі ліри на місяць (приблизно 580 доларів США) (Міністерство праці, 2024). Однак багато жінок-мігранток, особливо зайняті неофіційно, заробляють менше цієї суми.

Середня заробітна плата за секторами:

- ІТ та розробка програмного забезпечення: 40 000 – 90 000 TL/місяць
- Туризм та готельно-ресторанна справа: 12 000 – 18 000 TL/місяць
- Охорона здоров'я (медсестри та доглядальниці): 18 000 – 30 000 TL/місяць
- Текстильна промисловість: 10 000 – 15 000 TL/місяць

Типи зайнятості

- **Повна зайнятість.** Поширена в таких секторах як виробництво, охорона здоров'я та ІТ.
- **Неповна та сезонна зайнятість.** Поширена в сільському господарстві, туризмі та клінінгових послугах.
- **Фріланс та дистанційна робота.** Стає доступною для жінок-мігранток, які мають цифрові навички.

Перспективи розвитку ринку праці та рекомендації

У майбутньому ринок праці Туреччини буде трансформуватися завдяки технологічному прогресу, зусиллям щодо формалізації праці та програмам з економічного посилення жінок. Однак для досягнення повної інтеграції жінок-мігранток необхідні цілеспрямовані політики:

1. **Сприяння отриманню дозволів на роботу та легальному працевлаштуванню для жінок-мігранток.**
2. **Розширення програм професійної підготовки у сферах з високим попитом (ІТ, охорона здоров'я, туризм).**
3. **Посилення мовних курсів для інтеграції на ринку праці.**
4. **Зміцнення правового захисту від експлуатації у неформальній економіці.**

Подолання цих структурних бар'єрів і використання економічних можливостей дозволить Туреччині ефективно інтегрувати жінок-мігранток, зокрема тих, хто був

змушений залишити Україну, що принесе користь як цим жінкам, так і економіці в цілому.

2.2. Перспективні галузі та можливості працевлаштування для жінок-вимушених мігранток

Туреччина стала важливим напрямком для українських мігрантів, особливо жінок, після початку війни Росії проти України. Багато з них мають високий рівень освіти та кваліфікації, і їх інтеграція в ринок праці Туреччини відкриває як можливості, так і виклики. У цьому розділі розглядаються тенденції зайнятості, перспективні галузі, затребувані кваліфікації, ключові бар'єри та можливі рішення для забезпечення сталого працевлаштування українських жінок у Туреччині.

Участь українських жінок у ринку праці Туреччини: тенденції та особливості

Українські жінки-мігрантки в Туреччині беруть активну участь у ринку праці, хоча часто працюють не за фахом. Їхня зайнятість зосереджена переважно у сферах гостинності, домашнього господарства, туризму та неформального догляду. Проте зростає кількість жінок, які працевлаштовуються у професійних сферах, таких як освіта, ІТ та охорона здоров'я, переважно на умовах фрілансу або контрактів.

Участь у робочій силі:

- Значна частина українських жінок у Туреччині зайнята в неформальній економіці, особливо у прибиранні, догляді за людьми похилого віку та у текстильній промисловості.¹⁰
- Близько 60% мають вищу освіту.¹¹
- Зростає кількість українських жінок, які працюють дистанційно або як фрілансери у сферах перекладу, графічного дизайну, створення контенту та розробки програмного забезпечення.

Зміни на ринку праці:

- Попит на українських жінок у сфері догляду зріс у зв'язку зі старінням населення Туреччини та зростанням потреб у послугах догляду вдома.
- Після пандемії COVID-19 знову активно розвивається туристична галузь, яка пропонує сезонну та повноцінну зайнятість.
- Турецька технологічна галузь все частіше пропонує можливості віддаленої роботи для ІТ-фахівців, що дає змогу українським жінкам працювати на міжнародні компанії, проживаючи у Туреччині.

Галузі з високим потенціалом працевлаштування для українських жінок

Індустрія гостинності та туризм.

Туреччина — один із провідних туристичних центрів світу, з такими містами як Стамбул, Анталія та Бодрум, які щорічно приймають мільйони туристів. Українські

---

¹⁰ ILO (International Labour Organization). (2024). *Labour Market Trends and Informal Employment in Türkiye 2023–2024*. Geneva: ILO Publications.
<https://www.ilo.org/global/publications>

¹¹ UNHCR. (2024). *Ukrainian Refugees in Türkiye: Employment and Integration Challenges*. Ankara: UNHCR Türkiye. <https://www.unhcr.org/tr/>

жінки, особливо ті, хто володіє російською, українською та англійською мовами, мають високий потенціал працевлаштування в таких сферах:

- Готелі та курорти (адміністрація, обслуговування клієнтів, взаємодія з гостями);
- Ресторани та кафе (менеджмент, офіціантки);
- Туристичні агентства (гіди, консультанти з подорожей).

Чому саме ця галузь?

- Високий попит на багатомовних фахівців.
- Гнучкий або сезонний графік роботи, що підходить жінкам, які поєднують кар'єру та догляд за сім'єю.

Домашній догляд та допомога:

Сектор догляду за людьми похилого віку та дітьми — один із найбільших роботодавців українських жінок у Туреччині. Поширені ролі:

- Проживання в сім'ї як доглядальниці за людьми похилого віку.
- Догляд за дітьми в заможних родинах.
- Асистентки в домашньому господарстві для турецьких або іноземних сімей.

Виклики та рішення:

- Обмеження щодо дозволів на роботу ускладнюють легалізацію праці.
- Відсутність соціального захисту в неформальному секторі догляду.
- **Рішення:** НУО та міжнародні організації виступають за реформування законодавства для легалізації домашньої праці та розширення соціального захисту мігранток.

Текстильна та швейна промисловість.

Текстильна галузь Туреччини є одним з найбільших роботодавців жінок. Українські жінки все частіше працюють у таких напрямках:

- Шиття та крій у великих фабриках;
- Контроль якості та інспекція текстилю;
- Ручна робота та ремісництво, з продажем виробів через Etsy, Instagram або місцеві ринки.

ІТ та цифрові послуги

Поширення дистанційної роботи дало змогу багатьом українським жінкам продовжувати професійну кар'єру без необхідності отримувати місцевий дозвіл на роботу. Типові посади:

- розробниці програмного забезпечення, UX/UI-дизайнерки;
- контент-креаторки, менеджерки соціальних мереж;
- операторки онлайн-підтримки клієнтів.

Переваги:

- заробітна плата вища за середні показники місцевого ринку;

- робота без фізичної присутності зменшує ризики дискримінації;
- глобальні біржі віддалених вакансій (Upwork, Fiverr, LinkedIn) відкривають доступ до міжнародної зайнятості.

Виклики:

- необхідність швидкісного інтернету та цифрової інфраструктури;
- труднощі фрилансерів із податками та фінансовими регуляціями в Туреччині.

Освіта та викладання мов

Багато українських жінок мають педагогічну кваліфікацію, тому викладання мов є природним кар'єрним шляхом. Можливі варіанти:

- приватні мовні школи (англійська, російська, українська);
- онлайн-платформи для репетиторства;
- асистентки викладачів у міжнародних школах.

Кроки для працевлаштування

- перекласти та підтвердити дипломи в Міністерстві освіти Туреччини;
- отримати сертифікати CELTA чи TESOL для викладання англійської;
- використовувати платформи Preply та iTalki для фриланс-уроків.

Ключові бар'єри працевлаштування українських жінок у Туреччині

Визнання дипломів і кваліфікацій:

- дипломи в галузях медицини, права, інженерії часто не визнають автоматично;
- *Рішення:* Рада вищої освіти Туреччини (YÖK) надає послуги з нострифікації, однак процес тривалий і бюрократичний.

Мовні та комунікаційні бар'єри:

- володіння турецькою критично важливе для сфери обслуговування, торгівлі та освіти;
- *Рішення:* безкоштовні курси турецької мови при муніципалітетах та НУО (IŞKUR, UNHCR).

Проблеми з дозволами на роботу:

- заявки на дозвіл залежать від роботодавця, що обмежує гнучкість;
- висока вартість і тривалість процедури змушують жінок працювати неформально;
- *Рішення:* обговорюються реформи політики інтеграції мігрантів, які можуть спростити правила.

Практичні стратегії пошуку роботи для українок у Туреччині:

1. Використовуйте онлайн-платформи

- турецькі сайти вакансій: Kariyer.net, Yenibiris, Eleman.net;
- фриланс: Upwork, Fiverr, Toptal (для віддаленої роботи);
- мережі: Facebook-групи українців у Туреччині.

2. Підтверджуйте кваліфікації

- перевірте сайт YÖK щодо нострифікації дипломів;
- шукайте «bridging programs», щоб узгодити українські дипломи з турецькими вимогами.

3. Залучайте підтримку НУО та державних служб

- IOM Türkiye, UNHCR, İŞKUR пропонують професійну підготовку й працевлаштування;
- жіночі кооперативи допомагають із домашнім бізнесом і ремісничим продажем.

4. Розгляньте альтернативні кар'єрні шляхи

- за відсутності визнання диплома перейдіть у суміжну сферу (наприклад, фармацевтка може працювати медичною консультанткою у фармкомпанії).

Українські жінки в Туреччині суттєво сприяють економіці, але стикаються з бар'єрами у формальному працевлаштуванні. Розширення доступу до дозволів на роботу, мовних курсів і професійної підготовки є критично важливим для покращення їхніх кар'єрних перспектив.

Майбутні тенденції ринку праці:

- зростання віддалених та цифрових вакансій, що сприятиме жінкам із технічними навичками;
- підвищений попит на доглядальниць через старіння населення;
- можливі зміни політики щодо формалізації праці мігрантів, що знизить ризики експлуатації.

За умови подолання структурних бар'єрів українські жінки-мігрантки зможуть успішно розвиватися на ринку праці Туреччини, приносячи користь собі, своїм родинам і ширшій економіці.

3. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ВИМОГИ ДО ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

3.1. Правові засади працевлаштування

Огляд правових статусів зайнятості для жінок-мігранток з України в Туреччині

Після початку війни в Україні у 2022 році Туреччина стала однією з країн, що надала тимчасовий притулок громадянам України. Турецький уряд, діючи відповідно до гуманітарних принципів і регіональних зобов'язань, запровадив правову рамку, яка дозволяє отримати тимчасовий захист або посвідку на проживання з подальшою можливістю оформлення дозволу на роботу для українок, змушених залишити свою країну.

Станом на 2024 рік, жінки-мігрантки з України в Туреччині можуть перебувати в межах однієї з наступних правових категорій, кожна з яких має свої специфічні права та обмеження щодо доступу до ринку праці:

1. Тимчасовий захист (*Geçici Koruma*)
2. Короткостроковий дозвіл на проживання (*Kısa Dönem İkamet İzni*)
3. Статус шукача або особи під міжнародним захистом (*Uluslararası Koruma*)
4. Гуманітарна посвідка на проживання (*İnsani İkamet İzni*)

Знання своєї правової категорії має вирішальне значення для визначення прав на роботу в Туреччині.

А. Тимчасовий захист і доступ до працевлаштування

Громадяни України, які прибули до Туреччини після ескалації конфлікту, зазвичай приймаються на гуманітарних підставах. Хоча Туреччина офіційно не надає "тимчасовий захист" українцям за тією ж правовою процедурою, що і для сирійців (згідно з Постановою про тимчасовий захист), українцям дозволено перебування на основі гнучких дозволів на проживання та гуманітарних міркувань.

Однак для українців, які мають дозволи на проживання (короткострокові або гуманітарні), доступ до ринку праці регулюється Законом № 6735 "Про міжнародну робочу силу" (*Uluslararası İşgücü Kanunu*) та Постановою 2016 року "Про дозволи на роботу іноземців під тимчасовим захистом".

Основні положення включають:

- **Подача заяви через 6 місяців.** Заяву на отримання дозволу на роботу можна подати через 6 місяців після оформлення тимчасової або гуманітарної посвідки на проживання.
- **Обмеження за секторами та провінціями.** Деякі сектори економіки можуть бути обмеженими для іноземців, а місцева влада може регулювати відсоткову квоту іноземних працівників на підприємствах.
- **Заяви подаються роботодавцем.** Дозвіл на роботу подається роботодавцем, а не самостійно мігранткою.
- **Винятки:** у деяких випадках українок можуть звільнити від обов'язку оформлення дозволу на роботу — зокрема для робіт з догляду за літніми людьми або хатніх обов'язків — відповідно до статті 13 Постанови про дозволи на роботу.

Б. Типи дозволів на роботу та процедури їх отримання

Туреччина пропонує кілька типів дозволів на роботу для іноземців, які можуть бути застосовні до українок залежно від їхнього правового статусу:

1. Звичайний дозвіл на роботу (Sürelî Çalışma İzni)

- **Термін дії:** спочатку видається на термін до 1 року.
- **Право на отримання:** необхідна дійсна посвідка на проживання та пропозиція роботи від зареєстрованого турецького роботодавця.
- **Процедура:** заява подається роботодавцем онлайн через портал Міністерства праці та соціального забезпечення Туреччини (MoLSS).

2. Незалежний дозвіл на роботу (Bağımsız Çalışma İzni)

- Призначений для осіб, які бажають займатися самозайнятістю (наприклад, малий бізнес, фриланс).
- Необхідно мати щонайменше 5 років легального проживання в Туреччині.
- Рідко застосовується до новоприбулих українок, за винятком особливих обставин.

3. Бірюзова картка (Turkuaz Kart)

- Призначена для висококваліфікованих іноземних фахівців.
- Малоймовірна для більшості українок, які змушені були мігрувати.

В. Необхідні документи для подання заяви на отримання дозволу на роботу

Для подання заяви на дозвіл на роботу роботодавцем зазвичай необхідні такі документи:

- Дійсний паспорт та посвідка на проживання (мінімум 6 місяців дії)
- Трудовий договір або пропозиція про роботу
- Документи, що підтверджують реєстрацію компанії
- Останнє біометричне фото
- Підтвердження кваліфікації (якщо це потрібно для посади)

Крім того, роботодавець повинен відповідати таким критеріям:

- Працевлаштування принаймні п'яти громадян Туреччини на одного іноземного працівника (правило 5:1)
- Відсутність попередніх порушень трудового законодавства

Г. Доступ до працевлаштування без дозволу на роботу

За певних умов громадяни України можуть працювати **без офіційного дозволу на роботу**, якщо відповідають критеріям звільнення, визначеним Міністерством праці. До таких випадків належать:

- Сезонні сільськогосподарські роботи в окремих провінціях
- Догляд за літніми людьми або дітьми (няні, помічниці по дому)
- Участь у проектах інтеграції або гуманітарної допомоги, що фінансуються ЄС

Ці звільнення мають **тимчасовий характер** і повинні бути **задокументовані сертифікатом про звільнення від дозволу на роботу**.

Д. Перешкоди та обмеження

Незважаючи на наявність правових шляхів, українок-мігранток часто стримують такі бар'єри:

- Мовний бар'єр (недостатнє володіння турецькою мовою)
- Складність і тривалість бюрократичних процедур
- Небажання роботодавців оформлювати дозволи через додаткове навантаження
- Відсутність правової обізнаності щодо власних прав
- Дискримінація або експлуатація в неформальному секторі

Багато українок змушені працювати **неофіційно**, що несе такі ризики:

- Відсутність соціального захисту
- Високий ризик трудової експлуатації
- Відсутність правових гарантій

Е. Рекомендації для українок-мігранток

1. Шукайте юридичну допомогу на ранніх етапах:

Багато НУО та асоціацій адвокатів у Туреччині надають безкоштовні юридичні консультації з питань міграції та трудових прав.

2. Зареєструйтесь для отримання дозволу на проживання:

Без посвідки на проживання **не можна подати заяву на дозвіл на роботу**. Своєчасна реєстрація — ключовий крок.

3. Скористайтесь підтримкою мереж:

Організації, такі як SGDD-ASAM, UNHCR Türkiye та місцеві муніципалітети, надають консультації та послуги з працевлаштування.

4. Уникайте неформальної зайнятості, якщо це можливо:

Хоча неофіційна робота може швидко забезпечити дохід, вона **підриває стабільність у довгостроковій перспективі та позбавляє правового захисту**.

Г. Підсумок шляхів отримання дозволу на роботу

Статус	Право на дозвіл на роботу	Необхідність дозволу	Заява подається роботодавцем	Можливість працювати неофіційно
Короткостроковий дозвіл на проживання	✓	Так	✓	✗ Ні (нелегально)
Гуманітарний дозвіл на проживання	✓	Так	✓	✗ Ні (ризиковано)
Заявник на міжнародний захист	⚠ Умовно	Так, у виняткових випадках	✓	✗
Тимчасове перебування без дозволу	✗	Не має права	✗	✗

Статус	Право на дозвіл на роботу	Необхідність дозволу	Заява подається роботодавцем	Можливість працювати неофіційно
Звільнення від дозволу (напр., доглядальниці)	☒	Ні (звільнено)	☒ Ні (пряма подача)	☒ Так (за наявності документів)

3.2. Трудові права та законодавство про зайнятість

А. Типи зайнятості та їхні особливості в Туреччині

У Туреччині **Закон про працю № 4857** регулює відносини між роботодавцями та працівниками у приватному секторі. Закон визначає загальні рамки трудових договорів, права працівників, обов'язки роботодавців і механізми правового захисту. Для українок-мігранток, які виходять на ринок праці, важливо розуміти типи зайнятості та їхні особливості.

1. Постійна (безстрокова) зайнятість

- Найпоширеніший тип трудового договору.
- Працівник працює без визначеного терміну закінчення.
- Має право на всі стандартні трудові гарантії (вихідна допомога, щорічна оплачувана відпустка, соціальне страхування тощо).

2. Строкова зайнятість

- Договір укладається на певний період або проєкт.
- Може обмежувати доступ до вихідної допомоги чи довгострокових прав, якщо не оновлюється постійно.
- Інші трудові права (зарплата, робочі години, страхування) однаково застосовуються.

3. Часткова зайнятість (неповний робочий день)

- Щотижнева тривалість роботи істотно коротша, ніж стандартна (45 годин).
- Права, як-от оплачувана відпустка та соціальне страхування, нараховуються пропорційно.
- Часто застосовується в секторах домашнього обслуговування та послуг.

4. Неофіційна зайнятість

- Будь-яка форма зайнятості, яка не зареєстрована офіційно в державних органах.
- Не охоплюється правовим захистом (немає медичного страхування, пенсійних прав тощо).
- Сильно не рекомендується через високий ризик експлуатації та відсутність юридичного захисту.

Українки, особливо ті, хто працює як доглядальниці або прибиральниці, знаходяться в групі підвищеного ризику неофіційної зайнятості. Важливо **наполягати на офіційній реєстрації трудових відносин**, щоб гарантувати свої права.

Б. Гарантовані трудові права працівників у Туреччині

Усі працівники, які мають дійсний дозвіл на роботу та офіційний трудовий договір, мають право на такі **мінімальні трудові гарантії**, передбачені турецьким законодавством:

1. Мінімальна заробітна плата

- Визначається щороку урядом через Комісію з визначення мінімальної зарплати.
- Станом на 2025 рік **брутто мінімальна місячна зарплата — 26.005,50 TRY** (приблизно €500), **чистими — близько 22.104,67 TRY** після податків та відрахувань.
- Застосовується до всіх працівників, **незалежно від національності чи статі**.

2. Робочі години

- Максимально дозволено законом — **45 годин на тиждень**.
- Надгодини: оплачуються у розмірі **1,5x** від звичайної погодинної ставки; **максимально дозволені надгодини — 270 годин на рік**.
- Для працівників з частковою зайнятістю розмір зарплати та години регулюються пропорційно.

3. Щорічна оплачувана відпустка

- **Мінімум 14 робочих днів** щороку для працівників зі стажем 1–5 років.
- Зі збільшенням стажу збільшується і тривалість відпустки (до **26 днів** для стажу понад 15 років).
- Відпустка надається **безперервно та з повною оплатою**.

4. Державні свята

- Працівники мають право на **оплачувану відпустку під час національних свят** (напр., День Республіки, Курбан-байрам, Новий рік).
- Робота у святкові дні: оплата **подвійна** або надається додаткова відпустка.

5. Лікарняний (тимчасова непрацездатність)

- Після подання **медичної довідки** працівник отримує **виплати від Соціального страхового інституту (SGK)**.
- Роботодавець не зобов'язаний платити зарплату під час хвороби, але SGK компенсує частину втраченої суми.
- У разі короткочасних хвороб багато роботодавців добровільно надають часткову оплату.

6. Декретна відпустка (вагітність та пологи)

- Жінки мають право на **16 тижнів оплачуваної декретної відпустки** (8 тижнів до та 8 після пологів), оплачується SGK.
- Можна подати запит на **додаткову неоплачувану відпустку до 6 місяців** після закінчення оплачуваної.

7. Соціальне страхування (SGK)

- **Обов'язкова реєстрація** у SGK для всіх офіційно працюючих.
- Покриває **медичне страхування, пенсійні внески, страхування від безробіття та від нещасних випадків на виробництві**.

С. Оподаткування доходів фізичних осіб

Дохід, отриманий від офіційного працевлаштування в Туреччині, підлягає **прогресивному прибутковому оподаткуванню**. Ця система однаково застосовується як до громадян Туреччини, так і до іноземців:

- Податок на доходи **автоматично утримується із заробітної плати** роботодавцем.
- **Ставки (на 2024 рік):** від **15% до 40%**, залежно від річного доходу.
- Працівнику **не потрібно подавати податкову декларацію**, якщо він не має додаткового доходу (наприклад, від фрилансу або самозайнятості).
- Вирахування із заробітної плати включають:
  - Внески до SGK (соціальне страхування),
  - Внески на випадок безробіття,
  - Гербовий збір.

D. Обов'язки роботодавця перед працівниками

У Туреччині роботодавці несуть юридичну відповідальність за створення **безпечного, справедливого та недискримінаційного робочого середовища**. Основні обов'язки включають:

1. Безпека на робочому місці

Згідно із Законом № 6331 «Про охорону праці та безпеку» роботодавці зобов'язані:

- Проводити оцінку ризиків,
- Проводити тренінги з безпеки,
- Забезпечити засоби індивідуального захисту,
- За потреби — залучити фахівця з охорони праці.

2. Реєстрація в системі соціального страхування (SGK)

- Усі працівники **мають бути зареєстровані в SGK з першого дня роботи**.
- Роботодавець сплачує щомісячні внески на **пенсію, медичне страхування, страхування від безробіття та нещасних випадків**.

3. Виплата заробітної плати

- Зарплата має виплачуватися **повністю та вчасно** (зазвичай раз на місяць).
- **Затримка чи невиплата зарплати є незаконною** і карається штрафами.

4. Рівність і недискримінація

- Забороняється дискримінація за ознакою **статі, національності, релігії чи статусу**.
- **Рівна оплата за рівну працю** гарантується Конституцією.

Е. Захист і механізми реагування на порушення

Незважаючи на існуючу правову базу, жінки-мігрантки можуть стикатися з експлуатацією, зловживаннями або незаконним працевлаштуванням. У Туреччині існують такі механізми захисту:

1. Інспекція праці та подання скарг

Працівники можуть звертатися зі скаргами до:

- **ALO 170** – гаряча лінія Міністерства праці (доступна кількома мовами),
- **Регіональні інспекційні ради праці,**
- **SIMER** – Інтернет-портал звернення до адміністрації Президента Туреччини.

2. Юридична допомога та консультації

- **Адвокатські колегії** у великих містах надають **безоплатну юридичну допомогу** для малозабезпечених осіб.
- **SGDD-ASAM, МОП Туреччина (ILO), UNHCR та Refugee Rights Turkey (MHD)** пропонують **консультації, перенаправлення та підвищення обізнаності** щодо прав мігрантів.

3. Захист від дискримінації

- Особи, які зазнали дискримінації на роботі, можуть подати позов до **Трудового суду** або скаргу до **Інституції з прав людини та рівності Туреччини (TİNEK)**.
- Роботодавці, визнані винними, отримують **адміністративні штрафи та юридичні санкції**.

4. Боротьба з неофіційною зайнятістю

- Особи, які працюють без офіційної реєстрації, **можуть бути депортовані**, якщо не мають спеціального статусу.
- Проте **турецьке законодавство передбачає покарання для роботодавця**, а неформальний працівник може отримати захист, якщо доведено факт експлуатації.

Ф. Практичні поради для жінок-мігранток

- Завжди **вимагайте офіційного трудового договору** до початку роботи.
- Перевірте **реєстрацію в SGK** через портал e-Devlet або в місцевому офісі SGK.
- Зберігайте **копії договору, платіжні відомості та письмові комунікації з роботодавцем**.
- **Скаржтеся** на будь-які форми зловживання, невиплату зарплати або незаконні вимоги до органів влади або довірених НУО.

4. МЕРЕЖІ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ПІДТРИМКИ

4.1. Місцеві та міжнародні організації підтримки

У цьому розділі подано огляд організацій, що діють у Туреччині та надають підтримку мігрантам і, зокрема, жінкам-мігранткам. Серед них — державні установи, міжнародні гуманітарні організації та місцеві НУО. Їхня діяльність охоплює юридичні консультації, сприяння працевлаштуванню, мовні курси та психосоціальні послуги.

1. Головне управління міграційної служби (Göç İdaresi Başkanlığı — GiB)

Контакти:

- **Адреса:** Çamlıca Mahallesi 122. Sokak No:4, Yenimahalle / Ankara
- **Телефон:** +90 312 422 05 00
- **Вебсайт:** <https://www.goc.gov.tr>

Опис:

GiB — центральний державний орган Туреччини, відповідальний за регулювання питань імміграції, проживання та біженців. Управління оформлює дозволи на проживання, реєструє тимчасовий захист і координує доступ до охорони здоров'я та освіти. Хоча підтримка не є суто гендерною, GiB співпрацює з НУО для надання гендерно чутливих послуг жінкам-мігранткам.

Основні послуги:

- Реєстрація та видача посвідчень особи мігрантам
- Допомога з оформленням документів
- Координація доступу до державних сервісів

2. Управління Верховного комісара ООН у справах біженців (UNHCR Türkiye)

Контакти:

- **Адреса:** Tiflis Cad. 552. Sok. No:3, Sancak Mah. 06550 Ankara
- **Телефон:** +90 312 409 70 00
- **Вебсайт:** <https://www.unhcr.org/tr>

Опис:

UNHCR захищає права біженців і шукачів притулку в Туреччині. Співпрацює з турецькими органами влади та НУО, забезпечуючи інтеграційні послуги, юридичну підтримку та розвиток засобів до існування. Особлива увага приділяється вразливим групам — жінкам і дітям.

Основні послуги:

- Юридична допомога та захист біженців
- Сприяння працевлаштуванню й освіти
- Програми з розширення прав і можливостей жінок

3. SGDD-ASAM (Асоціація солідарності з шукачами притулку та мігрантами)

Контакти:

- **Головний офіс:** Mahall Ankara, Dumlupınar Bulvarı No:274/1A, Kat:15 06530 Çankaya/Ankara
- **Телефон:** +90 312 427 80 80
- **Вебсайт:** <https://www.sgdd.org.tr>

Опис:

SGDD-ASAM — одна з найбільших НУО Туреччини, що підтримує мігрантів і біженців у 50+ провінціях. Організація реалізує гендерно спрямовані програми, зокрема консультації щодо працевлаштування, психосоціальну допомогу та жіночі центри.

Основні послуги:

- Професійне навчання для жінок
- Мовні курси й юридичні консультації
- Безпечні простори та профілактика гендерно зумовленого насильства (GBV)

4. Фонд KAMER (Women's Center Foundation)

Контакти:

- **Адреса:** Mimar Sinan Cad. 18. Sok. No:8, Ofis/Diyarbakır
- **Телефон:** +90 412 224 87 77
- **Вебсайт:** <https://www.kamer.org.tr>

Опис:

KAMER працює з жінками, зокрема мігрантками та біженками, протидіючи насильству, зміцнюючи економічну незалежність і впевненість у собі. Особливу увагу приділяє переміщеним жінкам у Східній і Південній Туреччині.

Основні послуги:

- Психосоціальна підтримка постраждалим від травм
- Тренінги з економічного розширення прав і можливостей
- Юридичні тренінги та підвищення обізнаності

5. Міжнародна організація з міграції (IOM) Türkiye

Контакти:

- **Адреса:** Atatürk Bulvarı No:154, 06680 Çankaya/Ankara
- **Телефон:** +90 312 454 10 00
- **Вебсайт:** <https://turkiye.iom.int>

Опис:

IOM реалізує широкий спектр інтеграційних програм: доступ до ринку праці, управління міграцією та гендерна рівність. Організація фінансує місцеві ініціативи, очолювані жінками, та проводить тренінги для мігранток.

Основні послуги:

- Програми працевлаштування та розвитку навичок
- Системи перенаправлення для вразливих жінок
- Тимчасове житло й управління випадками GBV

6. Refugee Rights Türkiye (Центр прав біженців — MHD)**Контакти:**

- **Адреса:** Asmalı Mescit Mah. General Yazgan Sk. No:14/5, 34430 Beyoğlu/İstanbul
- **Телефон:** +90 212 292 48 30
- **Вебсайт:** <https://www.mhd.org.tr>

Опис:

MHD — правозахисна організація, що надає пряму юридичну підтримку біженцям і мігрантам. Пріоритетом є права жінок у трудовому праві, житлі, захисті від насильства та доступі до судових засобів захисту.

Основні послуги:

- Юридичне представництво та консультації
- Сесії «Знай свої права» для жінок
- Підтримка у випадках порушення прав на робочому місці

7. Фонд притулку для жінок Mor Çatı**Контакти:**

- **Email:** morcati@morcati.org.tr
- **Телефон:** +90 212 292 52 31
- **Вебсайт:** <https://www.morcati.org.tr>

Опис:

Mor Çatı підтримує жінок, які пережили домашнє насильство, включаючи мігранток. Хоча фонд не фокусується виключно на мігрантах, його притулки з урахуванням травматичного досвіду доступні всім жінкам у потребі.

Основні послуги:

- Екстрений притулок і психосоціальна допомога
- Підтримка в отриманні охоронних приписів
- Юридичні консультації й планування безпеки

8. Support to Life (Hayata Destek Derneği)**Контакти:**

- **Адреса:** Hüsrev Gerede Cad. No:108, Teşvikiye/İstanbul
- **Телефон:** +90 212 292 36 72
- **Вебсайт:** <https://www.hayatadestek.org>

Опис:

Гуманітарна організація, що забезпечує доступ до чистої води, освіти та захисту вразливих спільнот, зокрема біженок і мігранток. Орієнтована на безпечні простори та соціально-економічне розширення прав жінок.

Основні послуги:

- Захист і психосоціальна підтримка
- Розширення прав і можливостей жінок через тренінги та грошову допомогу
- Системи перенаправлення у кризових ситуаціях

4.2. Послуги та програми, що пропонують організації підтримки

У цьому розділі представлено різноманітні послуги, програми та цифрові інструменти, які пропонують державні установи, неурядові організації та міжнародні агентства для підтримки жінок-мігранток у Туреччині. Ці ініціативи спрямовані на сприяння працевлаштуванню, надання психологічної допомоги, розвиток навичок, підприємництва та цифрової грамотності.

1. UNHCR Türkiye – Програма розширення прав і можливостей жінок-біженок

Контакт: <https://www.unhcr.org/tr>

Опис:

У рамках співпраці з місцевими НУО, такими як SGDD-ASAM та IBC, ця програма спрямована на розширення економічних, правових і психологічних можливостей жінок-біженок і шукачок притулку. Програма також пропонує грошову підтримку та ініціативи з розвитку самозабезпечення.

Доступні можливості:

- Професійне та навчкове навчання
- Правопросвітницькі тренінги
- Психологічне консультування (індивідуальне та групове)
- Грошова допомога вразливим жінкам

2. Програми професійного навчання та працевлаштування İŞKUR

Контакт: <https://www.iskur.gov.tr>

Опис:

Турецьке агентство зайнятості İŞKUR пропонує професійні курси, підтримку підприємництва та послуги з підбору вакансій. Хоча програми орієнтовані на громадян Туреччини, зареєстровані мігранти з дозволом на проживання та роботу можуть брати участь у деяких із них.

Доступні можливості:

- Сертифіковані курси (напр. шиття, IT, догляд)
- Стажування на підприємствах зі стипендією
- Підтримка жінок у підприємстві та відкритті бізнесу

3. Hayata Destek – Безпечні простори для жінок (Women’s Safe Spaces)

Контакт: <https://www.hayatadestek.org>

Опис:

Центри «Жіночі безпечні простори» працюють у таких провінціях, як Хатай, Шанлиурфа, Адана та Стамбул. Вони надають психосоціальну та освітню підтримку жінкам-біженкам і мігранткам, сприяють емоційному зціленню, розвитку впевненості та життєвих навичок.

Доступні можливості:

- Курси грамотності та вивчення мов
- Правові консультації та обізнаність щодо прав
- Психосоціальна підтримка та робота з травмами
- Захист від гендерно зумовленого насильства

4. Мобільний додаток KADES (Kadın Destek Uygulaması)

Контакт: <https://www.icisleri.gov.tr/kadin-destek-uygulamasi-kades>

Опис:

KADES — мобільний застосунок, розроблений Міністерством внутрішніх справ Туреччини для надання негайної допомоги жінкам у кризових ситуаціях, зокрема мігранткам. Дозволяє повідомити поліцію одним натисканням кнопки. Доступний кількома мовами.

Доступні можливості:

- Цілодобове повідомлення про випадки насильства
- Негайне реагування поліції
- Конфіденційність і багатомовна підтримка

5. IOM Türkiye – Програма засобів до існування та розвитку мікробізнесу

Контакт: <https://turkiye.iom.int>

Опис:

Ця ініціатива підтримує жінок-мігранток у набутті доходогенеруючих навичок і створенні малого бізнесу. Передбачено наставництво, розробку бізнес-планів і надання невеликих грантів.

Доступні можливості:

- Тренінги з розвитку бізнесу
- Гранти на відкриття мікропідприємств
- Професійне навчання та сприяння працевлаштуванню

6. INGEV TAM (Центр соціального впливу)

Контакт: <https://intes.org.tr/turkiye-arabuluculuk-merkezi/>

Опис:

Цифрова платформа INGEV TAM пропонує жінкам-мігранткам ресурси для розвитку

навичок і підприємницької діяльності. Містить онлайн-курси, систему наставництва та портал працевлаштування, відкритий для сирійців та інших мігрантів.

Доступні можливості:

- Онлайн-консультації з працевлаштування
- Цифрове навчання та розвиток кар'єрних навичок
- Доступ до вакансій і онлайн-ресурсів

7. UN Women Türkiye – Проект «Розширення прав жінок через освіту і працевлаштування»

Контакт: <https://eca.unwomen.org/en/where-we-are/turkiye>

Опис:

UN Women працює в Туреччині задля забезпечення рівних економічних можливостей для жінок-біженок, зокрема сирійських. Проект включає мовну освіту, цифрову грамотність і доступ до ярмарків вакансій.

Доступні можливості:

- Курси турецької мови та цифрових навичок
- Кар'єрне наставництво
- Зустрічі з роботодавцями через ярмарки вакансій

5. ПРОЦЕС ПРАЦЕВЛАШТУВАННЯ

5.1. Складання ефективного резюме та мотиваційного листа

У Туреччині ретельно підготовлене резюме (Curriculum Vitae – CV) та супровідний мотиваційний лист є одними з найважливіших елементів заяви на роботу. Ці документи створюють перше враження у роботодавця і часто визначають, чи буде кандидат запрошений на співбесіду. Для жінок-мігранток особливо важливо адаптувати ці документи до місцевих стандартів, щоб підвищити свої шанси на працевлаштування.

А. Посібник зі складання резюме (CV)

1. Загальний формат і довжина

- Максимальна довжина: 2 сторінки
- Мова: рекомендовано турецьку; англійську можна використовувати для міжнародних або іноземних компаній
- Стиль написання: використовуйте марковані списки; уникайте довгих описових абзаців
- Макет: єдиний шрифт (наприклад, Arial або Calibri), розмір 11–12, простий дизайн
- Дизайн: зберігайте у вигляді чистого, професійного PDF-файлу. Можна використовувати шаблони Europass: <https://europa.eu/europass/en>

2. Основні розділи CV

а) Особиста інформація

- Повне ім'я
- Номер телефону
- Адреса електронної пошти
- Місто проживання
- (Опціонально) професійне фото

б) Кар'єрна мета (опціонально)

Коротке речення з описом кар'єрної мети (наприклад: «Мотивована побудувати кар'єру в сфері освіти.»)

с) Досвід роботи

- У зворотному хронологічному порядку
- Назва посади, компанії, місто, період роботи
- 3–5 пунктів із описом обов'язків або досягнень

д) Освіта

- Назва навчального закладу, факультет, місто
- Тривалість навчання
- Якщо диплом визнаний у Туреччині, це слід зазначити

е) Навички та компетентності

- Програмне забезпечення (MS Office, Zoom, Canva тощо)
- Практичні навички (догляд за дітьми, переклад, шиття тощо)

ф) Мовні навички

- Вказати рівень за шкалою A1–C2 (наприклад: Турецька – A2 – базовий рівень)
- Зазначити сертифікати (наприклад: TÖMER)

г) Рекомендації (опціонально)

Можна додати, якщо вимагає роботодавець

В. Як зробити ваше CV сумісним з ATS

Деякі роботодавці в Туреччині використовують системи відбору кандидатів (ATS):

- Використовуйте стандартні заголовки на кшталт “Досвід роботи”, “Освіта”, “Навички”
- Уникайте складних таблиць, іконок або діаграм
- Зберігайте файл у форматі .pdf або .docx
- Включайте ключові слова з опису вакансії (наприклад: “обслуговування клієнтів”, “продавець-консультант”, “переклад”)

С. Посібник із написання мотиваційного листа

Мотиваційний лист – це персоналізований документ, що супроводжує CV. У ньому викладається ваша мотивація, кваліфікації та відповідність певній посаді.

1. Формат і мова

- Обсяг: 1 сторінка (300–400 слів)
- Написаний повними абзацами, без маркованих списків
- Використовуйте той самий шрифт і макет, що й у CV
- Уникайте загальних фраз, залишайтеся оригінальними і професійними

2. Структура мотиваційного листа

а) Вступ

- Вкажіть назву посади та посилання на вакансію
- Коротко представте себе
- Зазначте, де ви знайшли оголошення (наприклад: «Як зазначено на Kariyer.net...»)

б) Основний абзац

- Поясніть, чому ви підходите для цієї роботи
- Зв'яжіть свої навички та досвід із посадою
- Наведіть приклади «м'яких навичок» (командна робота, комунікація тощо)

- Не повторюйте CV — продемонструйте мотивацію та актуальність

с) Висновок

- Висловіть зацікавленість у співбесіді
- Повторно вкажіть контактні дані
- Завершіть ввічливим і позитивним тоном (наприклад: «Я з радістю обговорю це на особистій зустрічі.»)

3. Поради

- Персоналізуйте лист для кожної вакансії
- Використовуйте формулювання з оголошення про роботу
- Уникайте орфографічних і граматичних помилок; за можливості дайте на перевірку носієві мови

D. Поширені помилки, яких слід уникати

- Написання CV у вигляді розповідних абзаців
- Об'єднання CV та мотиваційного листа в одному файлі
- Надання застарілих або неправильних контактних даних
- Використання неформальних email-адрес (наприклад: “coolgirl123@gmail.com”)
- Використання селфі замість професійного фото (опціонально)

E. Корисні інструменти та ресурси

- Перевірка диплома: <https://www.turkiye.gov.tr>
- Шаблони CV: <https://www.canva.com/resumes/>
- Портали з вакансіями в Туреччині: Kariyer.net, Yenibiris.com, Eleman.net
- Відеоуроки:
  - [Як написати CV \(турецькою\)](#)
  - [Як пройти фільтрацію ATS](#)

Цей розділ має на меті допомогти жінкам-мігранткам у підготовці документів для працевлаштування, що відповідають місцевим стандартам та підвищують шанси на успішне працевлаштування в Туреччині.

5.2. Підготовка до співбесіди

Отримання запрошення на співбесіду — важливий крок на шляху до працевлаштування. У Туреччині формат співбесід подібний до міжнародного, однак особлива увага приділяється професіоналізму, чіткому спілкуванню та ввічливій поведінці. Нижче наведено практичні поради, які допоможуть вам ефективно підготуватися:

1. Уважно прочитайте оголошення про вакансію

Уважно перечитайте опис вакансії. Зрозумійте, які обов'язки та навички очікуються від кандидата. Підготуйте приклади з реального життя, щоб показати, як ваш досвід відповідає вимогам. Збережіть копію оголошення на випадок, якщо його буде видалено з інтернету.

2. Дослідіть інформацію про компанію

Відвідайте сайт роботодавця та перегляньте їхні сторінки в соціальних мережах. Постарайтесь зрозуміти місію компанії, поточні проекти та робочу культуру. Якщо ви згадаєте цю інформацію на співбесіді — це продемонструє вашу зацікавленість та серйозну підготовку.

3. Відповідний зовнішній вигляд та підготовка середовища

- **Для очних співбесід:** У Туреччині зазвичай очікується формальний одяг (сорочка/блуза і штани або скромна сукня), особливо в традиційних галузях.
- **Для онлайн-співбесід:** Перевірте стабільність інтернет-з'єднання. Оберіть тихе, добре освітлене місце з охайним фоном.

4. Підготовка до типових запитань

У Туреччині роботодавці часто ставлять такі запитання:

- «Чому ви хочете працювати на цій посаді?»
  - «Які ваші сильні та слабкі сторони?»
  - «Як ви справляєтесь зі стресом або терміновими завданнями?»
  - «Чи вмієте ви працювати в команді?»
  - «Які у вас очікування щодо заробітної плати?»
- Підготуйте короткі, чесні відповіді та, за можливості, підкріпіть їх прикладами.

5. Практикуйтесь і залишайтеся спокійними

Відпрацюйте відповіді з другом або перед дзеркалом. Прогнозуйте складні питання і готуйте впевнені відповіді. Практика допомагає зменшити тривогу і покращити результат на співбесіді.

Додаткові поради

- Будьте ввічливими як у мові, так і в мові тіла.
- Ставте власні запитання про посаду — це демонструє зацікавленість.
- Не перебивайте інтерв'юера.
- Усміхайтесь і підтримуйте відповідний зоровий контакт.

Найпоширеніші платформи для співбесід у Туреччині: Zoom, Microsoft Teams або очно в офісі.

Ретельна підготовка допомагає підвищити впевненість у собі та збільшує шанси справити гарне враження. Бажаємо успіху!

5.3. Онлайн-портали і платформи для пошуку роботи

Пошук роботи в Туреччині дедалі більше переходить у цифровий формат, і багато вакансій розміщуються в інтернеті. Жінки-мігрантки можуть отримати значну користь, використовуючи популярні онлайн-платформи з працевлаштування, державні служби зайнятості та професійні мережі для вивчення можливостей кар'єрного розвитку. Нижче наведено основні платформи та ресурси, актуальні станом на 2024 рік.

1. Kariyer.net – Провідний сайт з пошуку роботи в Туреччині

Сайт: <https://www.kariyer.net>

Опис:

Kariyer.net — одна з найпопулярніших платформ для пошуку роботи в Туреччині. Тут розміщуються тисячі вакансій у сферах освіти, охорони здоров'я, торгівлі, адміністративної діяльності тощо. Платформа підтримує завантаження резюме, налаштування персональних сповіщень про вакансії та відстеження поданих заяв.

Можливості:

- Пропозиції повної, часткової та дистанційної зайнятості
- Конструктор резюме та фільтрування за навичками
- Відгуки про компанії та інструменти порівняння зарплат
- Мобільний додаток із миттєвими сповіщеннями

2. İŞKUR (Турецьке агентство зайнятості)

Сайт: <https://www.iskur.gov.tr>

Опис:

İŞKUR — це головна державна установа, що пропонує підбір вакансій, професійну підготовку та програми підтримки як для громадян Туреччини, так і для зареєстрованих іноземців. Для подачі заявки необхідно зареєструватися.

Послуги включають:

- База вакансій і супровід у пошуку роботи
- Безкоштовні програми навчання та стажування
- Спеціалізовані відділи підтримки зайнятості жінок у великих містах

3. LinkedIn – Професійна мережа та можливості працевлаштування

Сайт: <https://www.linkedin.com>

Опис:

LinkedIn широко використовується в Туреччині, особливо міжнародними компаніями, стартапами та у сфері технологій. Жінки-мігрантки можуть створювати професійний профіль, зв'язуватись із рекрутерами та стежити за компаніями, що їх цікавлять.

Поради щодо використання:

- Оновлюйте профіль англійською або турецькою мовою
- Слідкуйте за турецькими компаніями та приєднуйтесь до локальних кар'єрних груп
- Шукайте оголошення з мітками "Remote" або "English Required"

4. Eleman.net – Вакансії для робітничих спеціальностей

Сайт: <https://www.eleman.net>

Опис:

Eleman.net спеціалізується на вакансіях у виробництві, обслуговуванні, торгівлі та логістиці. Ідеально підходить для тих, хто не має вищої освіти або шукає роботу негайно.

Можливості:

- Безкоштовна реєстрація та подача заявок
- Вакансії з постійною та тимчасовою зайнятістю
- Простий інтерфейс для базових користувачів

5. Yenibiris.com – Загальна платформа з простим процесом подачі заявки

Сайт: <https://www.yenibiris.com>

Опис:

Yenibiris підходить для початкового рівня посад і офісної роботи. Також пропонує вакансії в галузі освіти та охорони здоров'я. Платформа дозволяє шукати роботу за містом, сектором або компанією.

Інші способи знайти роботу в Туреччині:

- **Агентства з працевлаштування:** Особливо в містах Стамбул, Анкара та Ізмір
- **Кар'єрні центри університетів:** Для молодих мігрантів або студентів
- **НГО та програми працевлаштування:** Такі як SGDD-ASAM, IOM тощо
- **Групи в соціальних мережах:** Facebook або WhatsApp (оголошення часто публікуються арабською, англійською або російською мовами)
- **Сайти компаній:** Багато турецьких компаній розміщують вакансії тільки на своїх офіційних сайтах

Рекомендації для жінок-мігранток:

- Навчіться користуватися фільтрами вакансій (за місцем, сектором, мовою)
- Зберігайте оголошення та ведіть список поданих заяв

- Подайте перекладене або турецьке резюме
- За можливості, зв'яжіться з роботодавцем із персоналізованим повідомленням
- Будьте обережними з шахрайством; **ніколи не платіть за можливість подати заявку**Canım hatırlayamadım

6. ОСВІТА ДЛЯ ДОРΟΣЛИХ ЖІНОК-ВИМУШЕНИХ МІГРАНТОК

6.1. Можливості та програми формальної освіти

Доступ до формальної освіти є основним правом у Туреччині та потужним інструментом для дорослих жінок-мігранток, що прагнуть відновити своє життя. У Туреччині існують різні освітні шляхи для вимушено переміщених жінок, які хочуть розпочати, продовжити або завершити своє навчання. Серед можливостей — державні університети, дистанційна освіта, професійна підготовка та стипендіальні програми. Деякі установи пропонують спрощені процедури або спеціальні квоти для мігрантів, особливо для тих, хто перебуває під тимчасовим захистом або має гуманітарний дозвіл на проживання.

А. Університети та можливості вищої освіти

1. YÖK (Рада вищої освіти Туреччини) — визнання дипломів та вступ

Сайт: <https://yok.gov.tr>

Іноземні дипломи (шкільні або університетські) повинні пройти процедуру визнання еквівалентності перед вступом до турецьких вишів. Цим займається YÖK (для університетських дипломів) або провінційні управління освіти (для шкільних атестатів).

- Заявники під тимчасовим або міжнародним захистом зазвичай звільняються від вступних іспитів до програм на рівні асоційованого ступеня або бакалаврату.
- Державні університети часто виділяють спеціальні квоти для іноземних студентів.
- Необхідна мовна підготовка (турецька або англійська); доступні мовні курси з турецької (TÖMER).

2. Факультети відкритої освіти (Açıköğretim) — дистанційне навчання

Сайти:

- Анатолійський університет: <https://aof.anadolu.edu.tr>
- Стамбульський університет: <https://auzef.istanbul.edu.tr>

Ці програми дозволяють жінкам-мігранткам навчатися дистанційно, що зручно для тих, хто має сімейні чи робочі обов'язки. Більшість програм мають низьку вартість і не потребують складання загальнонаціонального іспиту (YKS) для певних категорій (наприклад, біженців або осіб без громадянства).

В. Професійна освіта та перекваліфікація

1. Курси професійної підготовки İŞKUR

Сайт: <https://www.iskur.gov.tr>

İŞKUR організовує курси професійної підготовки за державної підтримки у таких сферах, як догляд за дітьми, шиття, користування комп'ютером, готельно-ресторанна справа. Жінки-мігрантки з дійсним дозволом на проживання або посвідченням тимчасового захисту можуть реєструватися.

- Учасниці отримують щоденні стипендії, безкоштовні навчальні матеріали, а іноді й допомогу з працевлаштуванням.
- Курси тривають від кількох тижнів до шести місяців і завершуються видачею офіційного сертифіката.

2. Центри народної освіти (Halk Eğitim Merkezleri) Сайт: <https://hbogm.meb.gov.tr>

У Туреччині діє понад 1000 таких центрів, які безкоштовно надають сертифіковане навчання з мов, рукоділля, комп'ютерної грамотності, підприємництва тощо. Курси відкриті для всіх, включаючи жінок-мігранток з ідентифікаційним документом.

- Видані сертифікати визнаються для офіційного працевлаштування в Туреччині.
- Деякі центри також пропонують курси грамотності та турецької мови для дорослих.

C. Стипендії та фінансова підтримка

1. Стипендії Türkiye Scholarships (для вищої освіти) Сайт: <https://www.turkiyeburslari.gov.tr>

Türkiye Scholarships — державна програма, яка покриває повну вартість навчання (оплата, проживання, щомісячна стипендія) для іноземних студентів. Частина квот спеціально виділена для жінок, біженців та уразливих груп.

- Подання заявки відбувається онлайн один раз на рік.
- Потрібно надати освітні документи, рекомендаційні листи та мотиваційний лист.

2. Гранти муніципалітетів та підтримка НУО

- Стамбульська, Анкарська столичні муніципалітети та деякі райони надають освітню допомогу, особливо жінкам із вразливих категорій.
- НУО, такі як SGDD-ASAM, Support to Life та UNHCR Türkiye, у співпраці з університетами надають обмежену допомогу з транспортом, навчальні матеріали та стипендії.

D. Практичні поради для доступу до освіти

- **Визнання документів:** Перш ніж подавати документи до університету, потрібно звернутися до YÖK або MoNE для визнання диплома (denklik).
- **Знання мови:** Більшість програм ведуться турецькою; центри TÖMER пропонують доступні або безкоштовні курси. Програми англійською доступні переважно у приватних або міжнародних вишах.
- **Допомога з подачею заявок:** Організації, як-от SGDD-ASAM та UNHCR, мають консультантів з питань освіти, які допомагають жінкам з оформленням документів та вибором програм.
- **Підтримка догляду за дітьми:** Деякі муніципалітети та НУО надають безкоштовні послуги догляду за дітьми для жінок, які навчаються на курсах або в університетах.

Ключові організації та корисні посилання

Організація / Платформа	Вебсайт	Надані послуги
YÖK (Рада вищої освіти Туреччини)	https://yok.gov.tr	Визнання дипломів, правила вступу до університетів
İŞKUR	https://www.iskur.gov.tr	Професійне навчання та працевлаштування
Центри народної освіти (HEM)	https://hbogm.meb.gov.tr	Освіта для дорослих з сертифікатом, перекваліфікація
Стипендії Türkiye Scholarships	https://www.turkiyeburslari.gov.tr	Повністю фінансовані стипендії для здобуття вищої освіти
SGDD-ASAM	https://www.sgdd.org.tr	Освітнє консультування, мовні курси
UNHCR Türkiye	https://www.unhcr.org/tr	Освіта, захист і напрямки для отримання фінансової допомоги

Цей розділ надає жінкам-мігранткам чіткі та доступні шляхи до формальної освіти в Туреччині. Інвестування в освіту надає їм змогу не лише відновити свою професійну кар'єру, а й робити значущий внесок у нові спільноти, до яких вони належать.

6.2. Неформальна освіта та навчання впродовж життя

Неформальна освіта та можливості навчання впродовж життя відіграють ключову роль у підтримці дорослих жінок-мігранток, допомагаючи їм адаптуватися до нового середовища, інтегруватися в суспільство та покращити свої шанси на працевлаштування. У Туреччині різні установи та організації пропонують широкий спектр неформальних освітніх програм, зокрема мовні курси, професійне навчання та громадські тренінги.

А. Мовні курси для інтеграції

Оволодіння турецькою мовою є одним із найважливіших факторів для соціальної та економічної інтеграції жінок-мігранток. Державні та неприбуткові організації пропонують безкоштовні або недорогі курси турецької мови, спеціально адаптовані для дорослих мігрантів.

- **Центри народної освіти (Halk Eğitim Merkezleri):** Пропонують програми з грамотності та вивчення турецької мови. Доступні для всіх мігрантів із дозволом на проживання або статусом захисту.
Сайт: <https://hbogm.meb.gov.tr>

- **Центри TÖMER (Центри дослідження та викладання турецької й іноземних мов):** Працюють при державних університетах. Пропонують формальне навчання турецької мови з видачею сертифікатів рівнів A1–C1, які часто потрібні для працевлаштування або вступу до вишу.
- **Програми за підтримки UNHCR та НУО:**
- Організації, такі як SGDD-ASAM та IOM Türkiye, пропонують безкоштовні курси турецької для біженок із урахуванням їхніх потреб, а також забезпечують догляд за дітьми та транспортну підтримку.

В. Курси професійного та навичкового розвитку

Жінки-мігрантки можуть брати участь у короткострокових неформальних професійних тренінгах, щоб здобути практичні навички для працевлаштування або підприємництва. Курси зазвичай гнучкі та охоплюють такі напрями:

- Шиття та кравецтво
- Перукарство та догляд за зовнішністю
- Догляд за дітьми та літніми людьми
- Основи комп'ютерної грамотності та цифрових навичок
- Підприємництво та електронна комерція

Провайдери курсів включають:

- **İŞKUR:** Пропонує професійні програми на рівні громади з щоденними стипендіями.
Сайт: <https://www.iskur.gov.tr>
- **Муніципалітети (наприклад, İSMEK у Стамбулі, BELMEK в Анкарі):** Пропонують безкоштовні курси у десятках професійних сфер.
Приклад: <https://ismek.istanbul>
- **Місцеві НУО:** Багато громадських організацій проводять воркшопи та навчання для жінок-мігранток (наприклад, Refugee Support Center, Hayata Destek).

С. Онлайн-платформи для навчання

Для тих, хто не має можливості відвідувати очні заняття, онлайн-платформи пропонують гнучке навчання у власному темпі з мов, професійних навичок і особистісного розвитку.

Рекомендовані платформи для україномовних або турецькомовних користувачів:

- **e-Yaygın (Міністерство національної освіти):** Державна онлайн-платформа для навчання.
Сайт: <https://e-yaygin.meb.gov.tr>
- **Coursera & Udemy:** Глобальні онлайн-платформи з турецьким інтерфейсом; пропонують курси з цифрових навичок, управління, мов тощо.
<https://www.coursera.org> | <https://www.udemy.com>

D. Громадські центри та інтеграційні хаби

Громадські центри інтеграції є важливими просторами для неформального навчання та соціального включення. Вони пропонують:

- Воркшопи та тренінги
- Наставництво
- Курси для батьків
- Громадянську освіту
- Цифрову грамотність

Приклади:

- **Центри інтеграції мігрантів і біженців**, підтримувані UNHCR, IOM, SGDD-ASAM
- **Муніципальні жіночі центри (Kadın Yaşam Merkezleri):** Пропонують психосоціальну підтримку, групове навчання та юридичні консультації

Висновок

Неформальна освіта відкриває гнучкі та практичні можливості для жінок-мігранток: від мовних курсів до професійної підготовки. Це сприяє розвитку нових навичок, підвищенню впевненості в собі та налагодженню зв'язків із місцевими громадами. Різноманітність програм підтримує безперервне навчання та сталу інтеграцію в Туреччині.

6.3. Визнання попереднього навчання та кваліфікації

Для дорослих жінок, які є вимушеними мігрантками, визнання здобутих раніше освітніх та професійних кваліфікацій є важливою передумовою для подальшого навчання та доступу до ринку праці в Туреччині. У Туреччині діють офіційні процедури з визнання іноземних документів про освіту, які адмініструються різними органами залежно від рівня та типу освіти.

Визнання початкової та середньої освіти

Компетентний орган: Міністерство національної освіти Туреччини (Milli Eğitim Bakanlığı — MEB).

Цей орган відповідає за процедуру «denklik» — офіційне визнання закінченої за кордоном початкової та середньої освіти. Процес включає оцінку еквівалентності іноземних дипломів, табелів і документів щодо турецької освітньої системи.

Процедура подання заявки:

1. Необхідні документи:

- Оригінали та завірнені переклади дипломів, табелів і пов'язаних документів
- Чинне посвідчення особи або дозвіл на проживання
- Заповнена форма заявки на отримання сертифіката еквівалентності

2. Подання документів:

- Заявки подаються до провінційних управлінь освіти або через офіційні онлайн-платформи

3. Оцінювання:

- Після перевірки документів видається сертифікат еквівалентності із зазначенням відповідного класу чи рівня за турецькою освітньою системою

Детальні інструкції доступні на офіційному сайті Міністерства національної освіти Туреччини.

Визнання дипломів вищої освіти

Компетентний орган: Рада вищої освіти Туреччини (Yükseköğretim Kurulu — YÖK). YÖK відповідає за визнання іноземних дипломів про вищу освіту, зокрема бакалаврських, магістерських та докторських ступенів. Оцінюється відповідність академічного змісту, тривалості навчання та акредитаційного статусу програми.

Процедура подання заявки:

1. Необхідні документи:

- Оригінали та завірені переклади дипломів, академічних виписок, описів курсів
- Доказ акредитації іноземного навчального закладу
- Чинне посвідчення особи або дозвіл на проживання
- Заява на встановлення еквівалентності диплома

2. Подання документів:

- Через онлайн-портал YÖK або у визначених фізичних офісах

3. Оцінювання:

- YÖK аналізує зміст, тривалість та акредитацію навчальної програми. За результатами ухвалюється рішення про еквівалентність.

Примітка: Для певних регульованих професій (медицина, стоматологія, фармація, право тощо) можуть знадобитися додаткові вимоги, як-от складання спеціальних іспитів або відповідність національним рейтинговим критеріям. Зміни, запроваджені у 2024 році, посилили ці вимоги для отримання офіційного визнання у відповідних галузях.

Альтернативні методи визнання

У випадках, коли офіційні документи неповні або недоступні, існують альтернативні способи підтвердження попередніх знань та навичок:

• Оцінка навичок:

- Практичні іспити для перевірки професійних компетенцій
- Проводяться акредитованими установами й можуть завершитися видачею сертифіката

• Оцінка портфоліо:

- Збір доказів знань і досвіду: зразки робіт, рекомендації, довідки
- Особливо корисно для людей із неформальною або нестандартною освітою
- **Сертифікація професійної кваліфікації (МҮК):**
  - Установа з питань професійної кваліфікації (Mesleki Yeterlilik Kurumu) видає сертифікати за багатьма професіями
  - Кандидати подаються на іспит для отримання національно визнаної кваліфікації

Вартість і терміни розгляду

- **Вартість:**
  - Оплата залежить від рівня та типу кваліфікації
  - Додатково можуть стягуватися збори за переклад, нотаріальне засвідчення, адміністративні послуги
- **Терміни:**
  - Залежно від складності справи й повноти поданих документів, обробка може тривати від кількох тижнів до кількох місяців

Служби підтримки

Декілька організацій та установ надають підтримку жінкам-мігранткам, які проходять процедуру визнання кваліфікацій:

- **Державні служби зайнятості (İŞKUR):**
Надають консультації щодо можливостей працевлаштування та вимог до кваліфікацій.
- **Недержавні організації (НУО):**
Пропонують психологічну підтримку, мовні курси та допомогу з підготовкою документів.
- **Громадські центри:**
Проводять семінари та інформаційні сесії з питань доступу до освіти й інтеграції на ринок праці.

Ці служби відіграють вирішальну роль у сприянні інтеграції жінок-мігранток у турецьку систему освіти та зайнятості.

7. ПІДПРИЄМНИЦТВО ТА САМОЗАЙНЯТІСТЬ

7.1. Оцінка підприємницького потенціалу

Підприємництво є одним із найефективніших інструментів розширення прав і можливостей жінок-мігранток, адже забезпечує економічну незалежність, гнучкість і можливість соціальної та професійної інтеграції в країні перебування. У Туреччині підприємництво підтримується за допомогою правових механізмів, державних субсидій і консультаційних служб. Жінки, які мають легальний дозвіл на проживання, можуть за певних умов відкривати власну справу.

1. Визначення та значення підприємництва для жінок-мігранток

Підприємництво в Туреччині передбачає створення та управління бізнесом — індивідуально або у партнерстві. Для жінок-мігранток це є шляхом до фінансової автономії та соціального включення. Особливо в ситуаціях, коли офіційне працевлаштування ускладнене через мовні бар'єри або невизнання дипломів, самозайнятість стає доступною альтернативою.

2. Юридичні форми бізнесу в Туреччині

Найпоширеніші юридичні форми підприємницької діяльності:

- **Індивідуальне підприємство (Şahıs Şirketi).** Легке у створенні та недороге, однак підприємець несе особисту відповідальність за борги.
- **Товариство з обмеженою відповідальністю (Limited Şirket).** Мінімум один засновник, стартовий капітал — 10 000 турецьких лір. Відповідальність обмежена активами компанії.
- **Акціонерне товариство (Anonim Şirket).** Підходить для великих інвестицій; мінімальний капітал — 250 000 турецьких лір.
- **Кооперативи (Kooperatifler).** Ідеальні для колективних ініціатив, особливо в сільському господарстві або ручному виробництві.

3. Юридичні умови для жінок-мігранток

Щоб відкрити бізнес у Туреччині, жінки-мігрантки повинні мати один із таких статусів:

- Довгостроковий дозвіл на проживання
- Короткостроковий дозвіл на проживання з правом на роботу
- Статус міжнародного захисту (за спеціальним дозволом Головного управління з питань міграції)
- Статус тимчасового захисту (можливі обмеження — потрібен спеціальний дозвіл)

Дозвіл на проживання має прямо передбачати право на самозайнятість або бізнес-діяльність. Додаткові дозволи можуть бути потрібні для окремих сфер (наприклад, охорона здоров'я, харчування тощо).

4. Етапи реєстрації бізнесу

1. Вибір типу компанії (наприклад, індивідуальне підприємництво або ТОВ)
2. Підготовка документів: податковий номер, підтвердження адреси, паспорт/дозвіл на проживання
3. Реєстрація у податковій службі (Vergi Dairesi) та торговому реєстрі (Ticaret Sicil Müdürlüğü)
4. Реєстрація в Торгово-промисловій палаті або Палаті ремісників
5. Відкриття банківського рахунку та внесення статутного капіталу (для ТОВ або АТ)
6. Повідомлення Управління соціального страхування (SGK), якщо наймаються працівники

5. Бізнес-план і фінансова підтримка

Для отримання фінансування чи державних субсидій обов'язково мати чіткий бізнес-план. У Туреччині діє низка програм підтримки:

- **KOSGEB:** державна установа розвитку малого й середнього бізнесу; пропонує навчання, гранти (до 65 000 ₺) і кредити з низькою ставкою
- **TÜBİTAK:** підтримує інноваційні бізнес-ідеї
- **Halkbank та інші держбанки:** пропонують мікрокредити для жінок-підприємниць

Участь у підприємницьких тренінгах часто є обов'язковою умовою для отримання державної підтримки.

6. Виклики та рішення

Основні виклики для жінок-мігранток:

- **Мовний бар'єр** → безкоштовні курси турецької мови від центрів народної освіти
- **Бюрократична складність** → підтримка НУО, таких як SGDD-ASAM, IOM Türkiye
- **Фінансові ризики** → доступ до мікрофінансування (наприклад, програма Grameen Türkiye Microfinance)

7. Програми підтримки та платформи

- **İŞKUR:** підтримка старт-апів і професійне навчання
- **Жіноча рада підприємниць ТОВВ:** менторство, мережі підтримки
- **Жіночі кооперативи (Kadın Kooperatifleri):** спільне підприємництво у сферах харчування, текстилю, ремесел

8. Податки та страхування

- Підприємці повинні зареєструватися у податковій службі та сплачувати прибутковий податок і ПДВ залежно від обороту
- Для роботодавців обов'язкова реєстрація в соціальному страхуванні (SGK)
- Рекомендується мати приватну медичну та пенсійну страховку для самозайнятих осіб

7.2. Ресурси та підтримка для започаткування бізнесу

Жінки-мігрантки в Туреччині мають доступ до широкого спектру ресурсів, які сприяють розвитку підприємництва, зокрема державних установ, недержавних організацій (НУО), фінансових інструментів та навчальних платформ. Нижче подано перелік ключових інституцій і платформ, що надають відповідні послуги, спеціально адаптовані для жінок, які прагнуть розпочати або масштабувати власну справу.

1. KOSGEB — Організація з розвитку малого та середнього бізнесу Туреччини

Контактна інформація:

 <https://www.kosgeb.gov.tr>

Опис:

KOSGEB надає фінансову та освітню підтримку підприємцям, з особливим акцентом на малий та середній бізнес. Програми включають стартові гранти, безвідсоткові кредити та навчання з підприємництва. Організація пропонує спеціальні програми для жінок-підприємниць та мігранток, які пройшли акредитоване навчання.

2. Жіноча рада підприємництва TOBB

Контактна інформація:

 <https://kadingirisimci.gov.tr/en/support-and-incentives/tobb-women-entrepreneurs-board/>

Опис:

Рада працює під егідою Співки палат і товарних бірж Туреччини (TOBB) і підтримує жінок-підприємниць через нетворкінг, наставництво та підвищення впізнаваності. Організовує тренінги, регіональні форуми та конкурси для підприємниць.

3. İŞKUR — Турецьке агентство зайнятості

Контактна інформація:

 <https://www.iskur.gov.tr>

Опис:

İŞKUR підтримує безробітних, у тому числі мігрантів із дозволом на роботу, через професійне навчання та програми підприємництва. У межах “Програми підтримки підприємництва” İŞKUR співпрацює з KOSGEB для розробки бізнес-ідей і надання стартових грантів.

4. TİKA — Турецьке агентство співробітництва та координації

Контактна інформація:

 <https://www.tika.gov.tr>

Опис:

TİKA підтримує жінок-мігранток, зокрема з країн, що розвиваються, які мешкають у Туреччині. Організовує програми професійного розвитку, мікропідприємництва та надає матеріально-технічну допомогу для реалізації бізнес-ініціатив.

5. İMECE Mobil — Платформа соціальних інновацій

Контактна інформація:

 <https://imece.com>

Опис:

Стамбульська платформа підтримує соціальних підприємців через наставництво, програми інкубації та інвестиційні мережі. Пріоритет надається ініціативам жінок і мігранток, що сприяють сталому розвитку та соціальній інтеграції.

6. UN Women Türkiye — Програма прискорення жіночого підприємництва

Контактна інформація:

 <https://turkiye.unwomen.org>

Опис:

Офіс UN Women Türkiye реалізує програми навчання підприємству та цифровим навичкам у співпраці з місцевими НУО та муніципалітетами. Надає стартові мікрогранти та онлайн-наставництво для жінок-мігранток і біженок.

7. Асоціація Habitat — Програми з технологій та підприємництва

Контактна інформація:

 <https://habitatdernegi.org>

Опис:

Habitat надає освітні програми з підприємництва, фінансової грамотності та цифрових навичок. У партнерстві з міжнародними компаніями створює інноваційні центри та цифрові хаби, доступні для жінок і мігрантів.

8. MIGPORT — Цифрова платформа підтримки підприємців-мігрантів

Контактна інформація:

 <https://www.migport.com>

Опис: MIGPORT — це багатомовна онлайн-платформа, яка з'єднує мігрантів із менторами, партнерами та джерелами фінансування. Пропонує онлайн-навчання, секцію «питання-відповідь», тематичні форуми та ресурсну базу.

9. Стамбульська палата торгівлі (ІТО) — Відділ жіночого підприємництва

Контактна інформація:

 <https://www.ito.org.tr>

Опис:

ІТО надає консультації, аналіз ринку та тренінги, орієнтовані на жінок, які бажають започаткувати власну справу в Стамбулі. Жінки-мігрантки можуть скористатися послугами перекладача, індивідуальними консультаціями та програмами інтеграції.

8. ВИСНОВОК

«Міграція — це не лише фізична подорож. Це шлях відновлення, стійкості й надії.»
— Голос анонімної жінки-мігрантки

Жінки-мігрантки часто стикаються з багаторівневими та перехресними викликами у сфері кар'єри, освіти та економічної участі. Водночас у кожному з цих викликів закладено величезний потенціал для перетворення, внеску та успіху. Озброєні знаннями, інструментами та системами підтримки, жінки-мігрантки здатні прокласти власні шляхи до впевненого, самостійного майбутнього.

Цей посібник був створений для того, щоб надати жінкам-мігранткам з України у Туреччині важливу інформацію й практичні стратегії для побудови кар'єри, доступу до законних прав, освіти та підприємництва. Кожен розділ розроблено з урахуванням реальних потреб жінок, які були змушені залишити свої домівки, — з акцентом на дієвість, доступність і співпереживання.

Основні висновки:

- **Право на роботу та легалізація:**

Посібник надає чіткі інструкції щодо отримання необхідних документів і дозволів на працевлаштування в Туреччині. Це перший крок до безпечної та стабільної зайнятості.

- **Ефективний пошук роботи:**

Розкрито різноманітні шляхи пошуку — від онлайн-ресурсів та платформ до державних служб зайнятості, таких як İŞKUR, а також через особисті й професійні контакти.

- **Доступ до освіти і навчання:**

Жінки можуть користуватися можливостями формальної та неформальної освіти — мовні курси, професійне навчання, вступ до університетів. Усе це підтримує безперервний розвиток та адаптацію.

- **Підприємництво як шлях до самореалізації:**

У посібнику висвітлено ресурси для започаткування власної справи: мікрофінансування, бізнес-курси, інкубатори та державні програми підтримки жінок-підприємниць у Туреччині.

- **Підтвердження попередньої кваліфікації:**

Наведено способи визнання здобутих дипломів і професійного досвіду. Для тих, хто не має документів, запропоновано альтернативи — оцінка практичних навичок, портфоліо, тощо.

«Одна жінка може започаткувати зміни. Спільнота жінок здатна змінити світ.»
— Даян Марічайлд

Жінки-мігрантки — це не лише ті, що виживають. Вони — лідерки, творчині, носійки надії та нових початків. Історії та стратегії цього посібника — це не просто інструменти для досягнення мети, а й джерело солідарності. Запис на мовні курси, подача заявки на роботу чи заснування власної справи — кожен крок є перемогою над труднощами.

Пам'ятайте: ви — архітекторка свого життя. Цей посібник — ваш компас. Але сила, відвага та бачення — у вас самих. Ідіть уперед із вірою. Створюйте майбутнє, на яке заслуговуєте. Ви не самі.